

5 DYNAR
(5/-an vledh.)

AN LEF

(1)
MYS GENVER
1952

Richard Gendall, The Vicarage, St Stephen, Launceston.

A Redyoryon Ger, An Vledhen Noweth ha'n paper noweth "An Lef" re-dhallathas warbarth. Aga deu a-wra dry dheugh mur a lowena del waytyaf. Yn-why'r lyes tra bryntyn yma owth-omdhysquedhes yn ur-ma; nans yu nebes seythen my a-welas an kensa bryallen, hag agensow menough my re-guntellas mellyon y'n lowarth ha mes a'n ke. War an scaw ha'n gwythvos egynnow glas a-welough, ha war blyn an vledhen yma an traskel ow-cana. Yn-kever an edhenma, y leshanow kemyn yu "Culyek an Enawel", mes gwell yu genef y henwel "Culyek Lowena", rak why a-glew fatel yma of ow-cana ugh y lef, tek pan yu an gewer yn ewn-gres Gwa'r, ena yn-weth. Geryow gwaytyans an geryow-ma, mes pertheugh cof a'n lavar "Byth bewnans fatel y-n-gwreugh"...Us car-tan dheugh? Po us dheugh margh-horn? ...Ytho why a-wor nag yu dhe les bos hep aga gwytha, pyken ny-vynnons mos yn-ta. Y-hyller kewsel yndelma yn-kever an Vledhen Noweth, drefen bos res dhyn-ny oll gonyadro dhedhy, ha hy a-gan-tal. Gul dhe An Lef dhe sowynny, otomma ken tra na-yl bos hep gweres puponen...hep whywhy ny-vyth Lef man drefen bos An Lef agas lef-why. Leverough neppyth Naturor ough-why martesen? Scryfeugh notyans natur. Whethlor ough-why? Whethleugh dhyn deryvadow a nep gwary po darfos po neppyth a-welsough. Dar, barth ough-why? Scryfeugh bardhonyrth dhanna. Mes gwreugh defnyth a'gas lef, pynak a-wharfo..."An den hep tavas a-gollas y dyr...ha'y lef".

TYBYANS RAK 1952.

"Nefra ny-dhe cuth saw yn le mayth yma pyth an bys"...yndelma yn-math Colum Cille dhe Mo Chua, y gulyek, y logosen ha'y gelyonen pan versons.

MUR RAS DHEUGH

Godhon mur ras dhe lyes re-scryfys dhyn ow-fynnes scodhya ha gweres dhe'n paper-ma. Dhe Dr J.L. Fish a New York mur ras a'n 15/- rak gweres dhyn ow-prena jyn-scryfa. Del yller y weles, yma dhyn lemyn ha jyn-scryfa ha jyn-lyesscryfa.

AGAS RAKPREN.

Da vya genen cafos rakprennow erbyn Pask. Agas rakpren pan gefyn, why a-wel "Rakpren Kefys" pryntyes war agas nyver. Hem a-wra vodya danvon resyt yn maylyer nessa, ha gensy a-wra vodya mos moy yn cost.

CUSULYON YN-KEVER AN LEF.

Dr E. Hambly a-scryf, "Y-fyth da cafos treljans yn Sawspok rag

dhyn-ny dysky moy a'gan yeth". Mr R.Jenkin a-lever a'n ethom pryntya ran vras a'n paper yn Kernewek sempel, awos an re-ma usy whath ow-talleth dysky an tavas. Da yu genen ow-cafos cusul an Barth Mur...

OW MUSUL-VY.

Bom truesy fest a-ve deghesys dhe dhasserghyans an yeth, "Kernow" Caradar pan verwys, nans-yu lyes bledhen. Da vyth genen gweles arta jornal Kernewek y'n bys, ha hep mar ny a-wra gwella gyllyn gweres Gelvynak orth y worra warbarth, dre dhanvon dhodho lowr a dhanveth may hallo dewys dhe bup nyver "An Lef" taclow a bup eghen hag a-wra pluckya dhe'n dus us orth y wortos Lowender bras yu gweles Kernewek bew, maga few mar kyl bos henna avel Kernewek an 15ves cansvledhen, hag ef noweth scryfys, ha brassa lowender ages henna yu kemeres an geryow tek agan yeth Kelttek ha'ga gorra warbarth, ow-cul gansa tekter noweth dre scryfa adro dhe'n pyth us nessa dh'agan colon. Byt-egens, ny-res gwaytya re bell ow-whylas tekter an par-ma, hep gasa dhe vos gwelys agan Kernewek, rak yma lemmyn dh'agan yeth ethom bras a'y bos scryfys arta genen kepar ha kens, yn dedhyow "Kernow. Scryfeugh, rag henna, hep hokkya re kens gorra plaven dhe baper na gorra paper yntra dywla den an lytherow.

Y WHYLYN AGAS CUSUL.

Mordon.

Yma'n Gowethas Kernewek Loundres ow-tarbary crothval yn-kever an nyver bras a blenys ayrblayns, tyryw tanbollenenna etc. us yn Kernow, orth y henwel "Hands off Cornwall". Pyth yu cusul agan redyoryon?

NYVEROW KERNOW.

Us genough nyverow Kernow nag -yu bysy dheugh? ...Scryfeugh dhe "Arvor", 55 Bois Hercé, Nantes 7c, Breten Vyghan, po dhe An Lef.

* YMA RES DHYN A SCODHYORYON...MAR ASWONEUGH NEPDEN A-GARRO*
 * KEMERES AN LEF, DERYVEUGH E DHYN HA SYNSYS A-VYDHYN. *

* * * * *

A-glewsough-why an gan goth-na "An Marrak Ancoth" ? Nyns yu marow whath an den jentyl-na del hevel. Yma ef ow-tryga dhe Borthleven. Ef re-leverys bos Kernewek marow. Arya! Mes pella, bos Kernewek scoren Gwydhalek. Cam yu yn-teffry leverel bos agan yeth scoren Gwydhalek, mes certan yu y vos y vroder; yma dhedha an keth mam. Betegens, cleweugh an pyth a-lever Mestres Charles yn y gever...

A Varrak ker
 Gwelha dha jer,
 Ha clew ow husul-vy,
 Mar mynnyth ores
 Y-fyth dhe'th les
 Omry dhe'th negys-tejy.

.....*
 US NEPPYTH
 OW-LESKY
 AGAS COLON?
 *
 SCRIFYEUGH
 DHE
 "AN LEF!"

Yma lyes "Mal Pas" yn Bro Frynk, Bro Saws ha Bro Kembry, mes nyns-us "Blanche Lande"-vyth y'ga ogas. Saw, yn Plu Ge (Kea) yma Malpas war avon Truru, ha dhe ysel-vor yma ena cals a lys may halsa bos ynno stagys an vergh. Hag ynweth, yn Plu Ge, worth tu tu aral an avon, ogas dhe Genwyn, yma'n menor Blanche Lande, tre tylu Alba Landa, menegys yn Extenta Manuorum: yn termyn tryghans Normanek, fe tyr ryal hag yn hendermyn hep mar trygva an Vyghterⁿeth Dumnonia. (* le mayth omdennas...)

Cos Morrois, le mayth an garoryon wosa bos dyscudhys aga omgara, o prederys bos yn Bro Alban, mes ogas dhe Malpas yma Moresk, esa cos bys yn llves cansvledhen. Wosa bos kefys an garoryon gans Margh, ow-cusca yn crow yn cos, hag yntredha cledha Trystan, Yseult eth arta dhe'n Myghtern, ha boghosek o

hep gwysk-vyth saw clowtys. An pronter Ogrin eth, rak prena dhedhy dyllasow, dhe'n "Mount", hep dhe Garrek Los y'n Cos. Yth-esa marghas pup de-Yow dhe Varghasyow ryp tros an Garrek

Loth a-brederys bos fundyes tremyn an whethel kens an tryghans Normanek. Yma lyes hanow tyller aral yn Kernow yn-kever tus an whethel. Carmarth yn Gwennap yu Carn Margh; a ny-drygas Margh ynweth hep termyn dhe Prevarth us ogas dhe Garharrek ?

Herwyth Beroul ha re erel, Margh hag Yseult a-wruit gordhya yn Eglos Samson, y'n blu may ma Lantyan. Margh a-dos re Synt Andre ha re Synt Steven Merther. Yn Kernow nyns-us marnas tyr flu us sacrys dhe Synt Steven. Ogas dhe Lantyan an pryorjy Tywardreth o sacrys dhe Synt Andre. Nyns-us kefys warbarth an try sacrans-ma yn pow aral-vyth. Dhe Gyl Margh (Kilmarth), lemyn trygva Professor Singer, yth-esa kefys men-beth ha scr-fys wornodho "Drustagni (hen form a Drystan) hic iacet, Cunomori filius". Cunomorus yu'n hanow Cun Mor, Kenver, gorrys yn Latynek. Re uthek o hep mar dhe'n cronycler bos leverys ganso Trystan dhe gara gwrek y das y honen, ha rag henna Trystan yu gelwys noy Margh.

Ny-yller redya hep trueth ha outh, ystory gwyr an treden anfusek anfusek-ma ha'ga stryf erbyn aga hap. Re-bowessens yn cres. Helena Charles.

* * * * *

"MY NY-VYNNAF KEWSEL SAWSNEK"

First, a word or two in English...If you are just starting to learn Cornish, it is hoped that you will find this section useful. Do not attempt to translate the Cornish with the aid of a dictionary, except as a very last resort. Keep reading and re-reading the text, referring to the illustrations, until the sense becomes clear. Think of the meaning in Cornish This method in time should give you a greater fluency, and lay the foundations of a knowledge of the language by building up an everyday vocabulary in a natural way.....

TRYSTAN HAG YSEULT : HENWHELHEL PO ISTORY ?

" Whyla an Den a-dryf an Whethel. "

An Haf dewetha onen an gwaryow myr geryes an gwella an Gol Breten Vur yn Kernow a-ve "Trystan a Gornow", yn Plen an Gwary Meynek gwaryes. An Nadelek-ma ny a-wayt bos dyllys an gan "Trystan hag Yseult", gorrys yn Kernewek gans Caradar nebes prys kens y vernans-ef. An whethel yu aswonys dres Europ yn-tyen. Nans yu nebes seythennow, un cower B.B.C. a-gowsas yn y gever avel henwethel Teutonek. Pandr'yu y dhevedhyans gwyr?

An studhyer hendaclow Bretonek J. Loth, yn lyver esa dyllys 1912 ha tyllys dh'y gerens Kernowek, an Rev. T. Taylor, pronter Plu Ust yn Penwyth ha Henry Jenner, a-whylas devedhyans an whethel-ma pur dhywysyk. Orth y vrus yma dhe'n whethel unsys a-dhysqua y vos gwres gans un den, hep bos cuntellyans a whethlow gans lyes gwres. Ny-yller studhya an whethel, yn-moth Loth, hep gweles yth-esa kens scryfys yn pow mayth esa leverys tyr yeth, Sawsnek, Frynkek ha nep yeth Goltok. An pow-ma o Kernow, dres henna yth-esa dhe'n scryfer aswonvos an tyr a Gornow maga kewar del res y vynes, kyn se po leverel drolla us passyes yn Kernow po cofhe wharfedhyansow esa yn-whyr darfedhys ena. Gans mur a boyntys munys, re hyr dh'aga scryfa arta omma, Loth a-dhescryf fatel yl bos prevys, bos leverys yn Kernow ha nys-yu yn ken pow yn bys. Yethow Keltok, Sawsnek ha Frynkek warbarth...tyr yeth an whethel.

Loth re-dhyscudhas bos pup hanow tyller hanow-oll a "Drystan" yn Kernow. An scryfer, Beroul, a-gows a'n dre Margh dhe Lancyen; yma whath hedhyu ogas dhe Faw tyller us cryes Lancyen Parva. Yn termyn us passyes yth-esa dhe'n tylu Bodrugan an le-na.

Herwyth an whethel, Trystan, hag of brusys bos leskys, yth-eth yn chapel war an als hag a-lammas dre'n fenester cans tros ughelder bys yn enys vyghan hep nyshyf-vyth. Saw, y'n vledhen 1485, Henry Bodrugan esa holyer Rychard III. Wosa batel Bosworth yth-oth dhe guthfa yn y venor-ef. Un jeth y envy a-dheth rag y gafos hag of a-lammas a ughelder cans tros ha codha war enys vyghan, hep godhaf dregyn, ha cok esa orth y wortos a-n-dhuk dhe bow Frynk. An pentyr a-lammas dyworto yu gelwys "Chapel Point". Del hevel cof lam Trystan esa ow-cortos yn le, ha Henry Bodrugan a-wothva, ethom bras mar pe, den a-alsa lamma dyworth an als-ma ha rag henna a-wythas cok ena parys.

Pan eth Margh hag Yseult (Bessyls yn Kernewek) dhe'n le mayth esa res dhe Yseult perthy prof tan, y-trmensons dres an Treth Drok (Mal Pas) dhe Dyr Gwyn (Blanche Lande). Dre dull Trystan mergh an varghogyon y envy a-ve stagys yn lys. Trystan tullwyskys avel clavorek a-dhuk Yseult yn y dhywvregh bys yn tyr segh, ha hy a-dor ty war Testament "byth ny-entras dhe'n dywvordhos saw an Nyghtern ha'n clavorek-ma".

Ny-wodhya den pleth esens, "Mal Pas" ha "Blanche Lande".